

Opis źródła:

Wspomnienia z Rosji: 1916 - 1919 - to pamiętnik księżnej Olgi Palej, w którym opisuje ona swoje perypetie oraz przemyślenia z czasów trwającej I wojny światowej oraz niepokojów i wydarzeń wywołanych przez rewolucję październikową w Rosji. Wspomnienia te spisała po 1920 roku, po swojej ucieczce z Rosji najpierw do Finlandii, a następnie do Paryża. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem *Wspomnień*, w którym autorka opisuje sytuację bytową, kwestię strat wojennych w rosyjskiej armii oraz zwraca uwagę na Rasputina i jego rolę.

Miejsce i data wydania:

Lwów, 1925 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Oryginał przechowywany jest w Bibliotece Narodowej w Warszawie. Dostępna jest również wersja zdigitalizowana, online:

<https://polona.pl/item-view/57a85dc6-94db-40ac-90f3-2cbde5741a49?page=35>

Tekst źródła (fragment):

Za wiele zastraszających oznak wzmagало nasze obawy. Sama wojna stworzyła już tak wiele niezadowolonych i nieszczęśliwych, spowodowała tyle śmierci, druzgocących serca i opróżniających ogniska rodzinne. Drożyzna wzrastała z dniem każdym. W armji najlepsze i najwierniejsze cesarzowi oddziały zostały zdziesiątkowane w 1914 w Prusach Wschodnich, w 1915 w Karpatach i 1916 na Wołyniu. Nowe roczniki zarażone już były prądami wywrotowemi, rozpowszechnianemi wówczas przez stronnictwo Kadetów (demokraci konstytucyjni), pp. Miłkow, Kiereński, Guczkow i towarzysze nie opuścili żadnej okazji, by podkopać podstawy tronu. Czyż Guczkow nie powiedział raz: "Lepiej żeby Rosja wojnę przegrała, byle monarchja upadła".

Obecność Rasputina u dworu była dla nich wyborań sposobnością. Nie było tak potwornego kłamstwa i potwarzy, któremi nie obrzucili naszej nieszczęśliwej monarchini. Ona zaś nie chciała wierzyć, by tyle podłości było możliwe. Dla niej, i to aż do końca, Rasputin był świętym, męczennikiem, spotwarzonym i prześladowanym jak pierwsi chrześcijanie.

Słowniczek pojęć:

Olga Palej - druga żona Wielkiego Księcia Pawła Romanowa. Urodzona jako Olga Karnowicz w Petersburgu. W 1920 roku opuściła Rosję ze swoimi dwiema córkami, zaś jej mąż oraz syn zostali zamordowani przez bolszewików. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Olga_Palej

Prusy Wschodnie - prowincja Prusy Wschodnie została utworzona po I rozbiorze Polski, zaś jej stolicą został Królewiec.

Aleksandr Guczkow - rosyjski polityk, w latach 1910-1911 przewodniczący Dumy Państwowej. Po obaleniu caratu od 15 marca do 2 maja 1917 roku był ministrem wojny w Rządzie Tymczasowym. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Aleksandr_Guczkow

Rasputin - kaznodzieja, rzekomy jasnowidz i mistyk, faworyt rodziny cara Mikołaja II i jeden z najbardziej wpływowych ludzi w Rosji tamtego czasu. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Grigorij_Rasputin

Proletariat - w epoce rewolucji przemysłowej byli to ludzie zatrudnieni w fabrykach, rekrutujący się spośród zubożałych rolników lub też pracowników upadających warsztatów rzemieślniczych oraz manufaktur.

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. Jakie były przyczyny wybuchu I wojny światowej? Jakie były jej konsekwencje dla Europy i świata?
2. Jak sytuację na froncie opisuje autorka tekstu źródłowego? Jakie trudności zaistniały wówczas w społeczeństwie rosyjskim? Czy armia rosyjska miała problemy, czy jednak radziła sobie bardzo dobrze na froncie?
3. Co autorka tekstu źródłowego miała na myśli pisząc o ideach wywrotowych? Korzystając z wiedzy własnej oraz tekstu źródłowego odpowiedz, kto był wywrotowcem w Rosji? Komu lub jakiej instytucji sprzeciwiali się wywrotowcy, czy też rewolucjoniści?
4. Jaką rolę, w świetle tekstu źródłowego, odgrywał Rasputin?
5. Czy Rosja walczyła w I wojnie światowej aż do jej zakończenia? Jakie wydarzenie miało miejsce w Rosji w czasie trwania wojny? Co się wówczas zmieniło w kraju?

Wskazówki:

Pamiętać należy o tym, że Imperium Rosyjskie pod koniec XIX wieku i w początkach wieku XX było określane jako kolos na glinianych nogach. Szczególnie dotkliwa była porażka Rosji w wojnie z Japonią, która uwydatniła słabość armii rosyjskiej, jej nieprzygotowanie do walk oraz słabe wyposażenie. Dodatkowo wówczas w Rosji piętrzyły się problemy społeczne takie jak ubóstwo. Rosja również weszła w epokę rozwoju przemysłowego, stąd też coraz większą rolę zaczęła odgrywać grupa robotników fabrycznych, tzw. proletariat. Dodatkowo wojna wzmagała niezadowolenie z rządów, carat był słaby i jego nieudolne formy rządów nie podobały się społeczeństwu. Ponadto na dworze znajdował się uważany przez wielu za oszusta

Rasputin, który miał zbyt wielki wpływ na małżonkę cara i na niego samego. Idee rewolucyjne w tamtym czasie padły więc na podatny grunt. Dlatego też rewolucja była nieunikniona i miała ona miejsce niedługo przed zakończeniem I wojny światowej.

Najważniejsze cezury:

1904 - 1905 - wojna rosyjsko-japońska

28 czerwca 1914 - zamach na Arcyksięcia Franciszka Ferdynanda

1914 - 1918 - I wojna światowa

1917 - rewolucja październikowa w Rosji

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia Powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2013.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk